

Asia: VN/13261/2020

Lausuntopyyntö Suomen kansallisen biotalousstrategian päivityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sahateollisuus Ry kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisen biotalousstrategian luonnokseen.

Biotalous on Suomessa poikkeuksellisen merkittävä sektori. Vuonna 2019 sen luoma arvonlisä oli 27 miljardia euroa vuodessa, mikä vastaa 13 prosenttia kansantaloudessa syntyvästä arvonlisästä. Strategian päivitystyössä tunnistettiin mahdollisuudet kaksinkertaistaa biotalouden arvonlisä vuoteen 2035 mennessä kokonaiskestävyys huomioon ottaen.

Sahateollisuus toteaa, että biotaloustrategian luonnoksen tavoitteet ovat pääosin tasapainoiset. Valmistelussa on pyritty kokonaisvaltaisuuteen huomioimalla muut kansalliset ja EU-strategiat.

Jalostusarvon nostaminen ja tuotannon arvonlisä

Merkittävimpänä uudistuksena verrattuna vuoden 2014 biotaloustrategiaan on painopisteen siirtäminen biotalouden volyymin nostamisesta arvonlisän nostoon. Tavoite on perusteltu, mutta tavoitteen asettamisessa ei ole riittävästi huomioitu avoimen markkinatalouden asettamia reunaehtoja arvonlisän nostoon. Lisäarvoa kansainvälisessä kaupassa voidaan tuottaa vain, jos se pystytään tekemään kilpailukykyisesti.

Jalostusarvon nostamisen yhteydessä on välttämätöntä huomioida arvoketjujen rakenne. On tarpeellista arvioida, milloin arvonlisä kannattaa tuottaa lähellä asiakkaita ja milloin lähellä raaka-ainetta. Sahateollisuuden tuotteista 75 % menee vientiin. Tuotteiden jalostusarvoon vaikuttaa esimerkiksi logistiikan aiheuttamat vaatimukset (tuotteen kuljettamisen on oltava helppoa ja kustannustehokasta) sekä suhteellinen kilpailuetu, joka liittyy paikalliseen kustannustasoon ja osaamiseen. Esimerkkinä mainittakoon itävaltalainen rakennustuotteiden valmistus, kuten

kolmekerrosliimalevyt. Kolmekerrosliimalevyssä tuotteen sisäosat valmistetaan heikompilaatuisesta paikallisesta materiaalista ja näkyviin jäävät pinnat laadukkaasta pohjoismaisesta sahatavarajalosteesta. Kyseinen tuote on paikallisesti varsin laajasti käytettyä esimerkiksi huonekalujen ja rakennusten sisäverhouksissa. Tuotteen valmistaminen paikallisesti on kustannustehokasta, eikä näin ollen tuotannon siirtäminen Suomeen ole mahdollista. Sen sijaan esimerkiksi puurakentamisen edistäminen kotimaassa kannustaa kotimaisten arvoketjujen kehittämiseen.

Sahateollisuus kannattaa tavoitetta tuottavuuden ja tuotoksen parantamiseksi. Sahateollisuuden merkittävimmissä kilpailijamaissa on viime vuosina investoitu tuottavuutta ja resurssitehokkuutta vahvistaviin prosesseihin ja teknologioihin. Samaa kehitystä tulee tavoitella myös Suomessa.

Biopohjaiset polttoaineet

Sahateollisuuden prosessissa noin puolet raaka-aineesta päätyy sahatavaraksi, puolet sivutuotteiksi (hake, puru ja kuori). Sivutuotteista 15-20 % hyödynnetään energian tuotannossa. Syntyvä lämpöenergia hyödynnetään sahan omassa tuotantoprosessissa sahatavaran kuivaamiseen. Monet sahat tuottavat lämpöä myös paikalliseen kaukolämpöverkkoon. Sahateollisuuden prosessin toimivuuden, raaka-aineen hyödyntämisen resurssitehokkuuden sekä tuotannon vähähiilisyden tavoitteiden näkökulmasta sivuvirtojen hyödyntäminen energiantuotannossa on välttämätöntä. Pitkällä tähtäimellä on tärkeä panostaa TKI-toimintaan, jotta sivuvirtojen jatkojalostamista varten löytyisi taloudellisesti kannattavia, markkinoilla elinkelpoisia tuotteita.

Huolto- ja toimitusvarmuusnäkökulmasta on hyvä huomioida puupolttoaineterminaalien merkitys.

Liikenne ja logistiikka

Sahateollisuuden tuotantolaitokset sijoittuvat varsin tasaisesti ympäri Suomea. Raaka-aine hankitaan läheltä tuotantolaitoksia, keskimäärin alle 100 km etäisyydeltä. Tuotannosta valtaosa kuljetetaan vientisatamiin maanteitä pitkin. Sahateollisuuden logistiikan näkökulmasta on tärkeää, että maan kaikkien osien logistiikka- ja kuljetusverkostot ovat toimivia ja riittävän hyväkuntoisia. Tieverkostossa tulee myös huomioida raskaan liikenteen massojen ja mittojen nostaminen, joka on merkittävä vähähiilisyden ja kustannusten hillinnän osatekijä. Biotalousstrategian yhteydessä olisi luontevaa asettaa käyttötavoite kustannuskilpailukykyisen ammattibiodieselin käytölle raskaassa liikenteessä.

Raaka-aineen saatavuus ja metsien kestävä käyttö

Suurimman uhkan biotalouden kehitykselle Suomessa asettaa raaka-aineen saatavuus. Biotalousstrategian ja sitä sivuavien rinnakkaisstrategioiden osalta on analysoitava tavoitteiden ja toimenpiteiden vaikutukset raaka-aineen saatavuuteen. Painopisteen muuttaminen määrästä

laatuun ei saa merkitä sitä, että nykyistä tuotantoa ajetaan alas raaka-aineen saatavuutta heikentämällä. Toimivien arvoketjujen pohjana on vakaa ja kannattava perustuotanto.

Sahateollisuus tuo esille, että biotalouden arvonlisän nostamisen lisäksi myös tuotannon volyyymiä on mahdollista kasvattaa kestävästi. Metsien käyttöä tulee kehittää kaikki kestävyuden elementit tasapainoisesti huomioiden siten, että metsien ekologinen tila vahvistuu, metsien hiilensidonta varmistetaan ja metsien hiilivarastot turvataan myös ilmastokestävyyden näkökulmasta. Kehitystyössä oleellista on toimivien, tieteellisen tutkimustietoon perustuvien mittareiden laatiminen sekä eri tavoitteiden yhteensovittaminen.

Ekosysteemipalvelujen merkitys on huomioitu biotalousstrategiassa. Ekosysteemipalvelujen taloudellisen arvottamisen ja mahdollisen kaupallistamisen tulee tapahtua siten, että se varmistaa biotalouden kokonaiskilpailukyvyn. Merkille pantavaa on, että ekosysteemipalvelumarkkinoiden kokonaisuus on hajautettu eri strategioihin eikä niiden laskentaan, kehittämiseen tai markkinoihin liittyvää kokonaishallintaa näytä olevan nimetty yhdellekään kansalliselle taholle.

Koulutus, tutkimus ja tuotekehitys

Biotalousstrategialuonnos on varsin tuotantokeskeinen. Uusien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen edellyttää merkittävästi nykyistä suurempaa panostusta markkinointiin ja yhteiskunnan rakennemuutoksen ymmärtämiseen. Tämä on avainkysymys arvoketjujen rakenteiden ymmärtämiseen ja toiminnan kehittämiseen niiden mukaisesti. Varsinkin pk- teollisuudessa yritysten resurssit ovat varsin rajattuja ja ne keskittyvät ydinosaamiseensa. Ilman riittäviä yhteyksiä tutkimus, koulutus- ja tiedeyhtiöihin hyvätkin hankkeet jäävät toteuttamatta rahoituksen puutteessa, vaikka rahoitusta olisikin ollut saatavilla.

Osaavan työvoiman saatavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Sahateollisuuden on vaikea löytää riittävästi osaavaa henkilöstöä, alan koulutuksen riittämättömyyden vuoksi. Esimerkiksi puutekniikan insinöörejä valmistuu vain LAB-ammattikorkeakoulusta. Alan koulutusta tulisi saada myös pohjoisempaan Suomeen. Oppisopimuskoulutuksia käytetään käytännön työntekijöiden varmistamiseksi. Oppisopimusjärjestelmä on itsessään hyvä tapa saada osaavaa työvoimaa, mutta edellyttää yrityksiltä vahvaa omaa panostusta. Nykyisellään oppisopimuskoulutukseen käytettävissä oleva julkinen rahoitus on riittämätöntä. Myös teollisuuden ja liike-elämän yhteistyötä korkeakoulujen ja työssäoppimisen palvelujen suhteen tulisi vahvistaa.

Anniina Kostilainen
Sahateollisuus Ry